

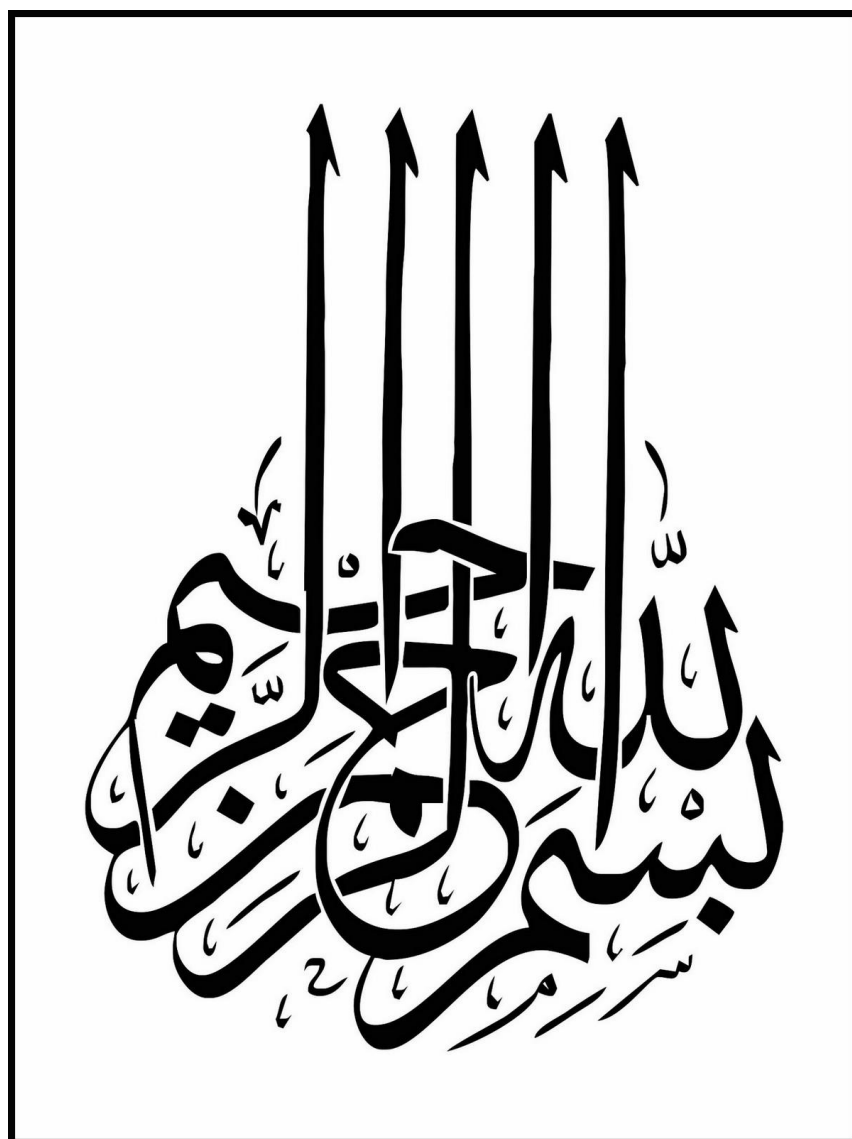

آثار زندگی نمایشی زوجین در فضای
اینستاگرام بر روابط عاطفی زوجین در خارج
از فضای مجازی

آرزو زارعی چرودهی^۱

بهار ۱۴۰۳

^۱ سطح دو حوزه علمیه صدیقه کبری (س) تالش

چکیده

در دنیای کنونی اینترنت و به دنبال آن شبکه های اجتماعی به گونه ای وارد زندگی مردم شده است که به بخش جدانشدنی از زندگی آنها تبدیل شده و نحوه ی ارتباط با دوستان و اعضای خانواده را تحت تاثیر قرار داده است. در میان شبکه های اجتماعی، اینستاگرام به سبب ایجاد محیط و فضای رسانه ای غیر رسمی و افزایش قدرت کاربران در به اشتراک گذاری عکس، ویدئو، ایده ها، عواطف و احساسات، طرفداران بسیاری دارد. اما همین فناوری که باعث رشد علمی، بررسی و حل مسائل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در زمینه های متفاوت شده است، تغییر و تحول نادرست شگرفی در زندگی برخی از مردم به وجود آورده و زندگی خیلی از زنان و مردان را به کام نارضایتی کشانده است.

مقاله ی حاضر به بررسی رفتارهای نمایشی زوجین اینستاگرامی و تاثیرپذیری زوجین از این افراد در فضای حقیقی پرداخته است. زوجینی که با تماشای این رفتارهای نمایشی در پی مقایسه ی زندگی خود با آنها بر می آیند و به دستاوردی جز مقایسه، حسرت، افسردگی و سردی روابط عاطفی خود نمیرسند.

واژگان کلیدی: شبکه های اجتماعی، اینستاگرام، رفتار نمایشی، روابط عاطفی زوجین

مقدمه

اینترنت و شکل گیری تعاملات برخط، واقعیتی جدیدی را پیش روی کنش انسانی قرار داده اند. واقعیتی که تا پیش از این در تعاملات حضوری اتفاق می افتاد. تفاوتی که حتی موجب نظریه پردازی های فلسفی درباره تغییر در دوران زندگی بشر از عصر پسا صنعتی به عصر فناورانه نیز شده است. امری که موجب شده است مجراهای تازه ای برای ارتباطات و تعامل شکل بگیرد و سیمای زندگی روزمره را درگگون سازد. این دگرگونی، ماهیت ارتباط بشر را نیز متاثر ساخته است، آن گونه که مک لوهان بیان می دارد: "ما ابزارها را می سازیم، پس از آن، ابزارها ما را می سازند". این ابزارهای جدید ارتباطی، موجب آن شده اند که بشر با شکلی جدید از تعامل و ابزار خود مواجه باشد. شکلی که فرهنگ نوین و مسائل جدیدی را نیز ایجاد نماید و فرهنگ میزبان خود را نیز، با مسائل و مشکلات و تغییر رفتار کنش گران مواجه سازد.

این فرهنگ که ابزاری متفاوت با ابزار فرهنگ بشر در گذشته پیش از این دارد نیاز به کشف و توصیف دارد چرا که هنوز ناشناخته باقی مانده است. این فرهنگ را می توان اساساً بر ماهیت ارتباطی جدید استوار نمود که سابق بر این بدین شکل نبوده است.^۱ بسترهایی چون اینستاگرام و بسیار رسانه های دیگر، به افراد امکان داده اند تا از طریق اشتراک گذاری محتوای ارتباطی و ابراز خویشتن و اتصال با دیگران، از زندگی های اجتماعی بر خط لذت ببرند. همه ی اینها باعث شده تا افراد، بخش زیادی از فعالیت های اجتماعی فرهنگی، و حرفه ای خود را به محیط های بر خط منتقل سازند.

اینستاگرام از جمله شبکه های اجتماعی است که در یک دهه ی گذشته با اشتراک گذاری عکس و ویدئو از

^۱. غنی زاده، صدیقی اورعی، تفاوت نمایش "خود" در زندگی معمولی و زندگی اینستاگرامی، صفحه ۱۷۴

اینکه چرا با او زندگی مشترک یا دوستی ندارند باعث شود تصمیمات خطرناکی بگیرند. یعنی ممکن است افراد با وجود داشتن همسر و فرزند به سمت شخص دیگری بروند و توجیهات فراوانی بیاورند. بسیاری از زندگی‌هایی که به این شیوه از هم پاشیده اند و طلاق‌های عاطفی و حقیقی رخ داده است. فضای مجازی ما را از چهارچوب خانواده بیرون می‌کشد و آنقدر همه چیز را سهل می‌نماید که می‌توانیم با هزار توجیه- حتی در قالب توجیهات دینی- به خطاهای بزرگ برسیم.

نتیجه گیری

در این پژوهش، به تاثیر زندگی نمایشی و به دور از واقعیت زندگی زناشویی در فضای مجازی بالاخص شبکه اجتماعی پرطرفدار اینستاگرام بر روابط عاطفی زوجین در خارج از فضای مجازی پرداخته ایم.

امروزه با پیشرفت روزافزون تکنولوژی و فناوری‌های روز دنیا، سبک زندگی بشر نیز مطابق با این پیشرفت رو به تغییر بوده است. در دنیای امروز عقب ماندن از تکنولوژی را می‌توان دلیلی برای عقب ماندن از زندگی دانست. تکنولوژی، محورها و شاخه‌های بسیاری دارد که یکی از این شاخه‌ها فضای مجازی است.

فضای مجازی با محوریت‌های گوناگون در زندگی تمام انسان‌ها نقش شفاف‌ی را ایفا می‌کند و تاثیر بسزایی دارد.

فضای مجازی در کمک‌رسانی به مردم نقش مهمی دارد، چرا که امروزه با استفاده از بسترهایی مانند اینترنت و شبکه‌های اجتماعی می‌توان بدون حضور در مکان مربوطه، مشکلات خود اعم از درمانی، خدماتی و رفاهی را برطرف نمود.

در مقابل، این فضا شرایط بسیاری برای انجام اقداماتی آسیب‌رسان مانند کلاهبرداری، فریبکاری و آسیب‌های روحی و روانی را فراهم کرده است.

متاسفانه با اشتراک گذاری مطالبی دروغ و فرا تخیل از سبک زندگی افراد مختلف جامعه مانند بلاگرها و سلبریتی ها، بیش از پیش از اعتماد به نفس مردم کاسته شده و در بعضی موارد منجر به تنفر فرد نسبت به خود و زندگی اش می شود.

اینستاگرام یکی از پر مخاطب ترین شبکه های اجتماعی است که می تواند به عنوان عامل تغییر سبک زندگی تاثیرگذار باشد. این امر در صفحات اینستاگرامی افراد معروف و شناخته شده مانند اینفلوئنسرها که زندگی تجمّل گرایانه را به نمایش می گذارند نمود بیشتری پیدا می کند. مخاطبین این صفحات، بعضاً زوجینی که این صفحات را دنبال می کنند، با مقایسه زندگی خود با این افراد دچار حسرت و مقایسه ی دور از واقع می شوند و زندگی واقعی و درست را آنچه که در این صفحات می بینند می پندارند. همین پندار اشتباه باعث سردی روابط بین زوجین و انتقادهای دور از منطق از همدیگر می شود و متاسفانه در مواقعی به طلاق عاطفی و حقوقی می انجامد.

تنها راهکاری که باعث حفاظت، بهره مند شدن و جلوگیری از آسیب دیدن در برابر این فضای سایبری و بی نام و نشان است، استفاده درست و آگاهانه از این فضا است.

پیشنهادهات

براساس تحقیقات کارشناسان، چند توانایی در فرد باید وجود داشته باشد که بتواند آثار فضای مجازی را در زندگی به نفع ارتقای حال خوب و تحکیم روابط خانوادگی و رشد فردی تجربه کند.

اول. هدفمند بودن: در بسیاری از مواقع، فرد به خاطر اینکه بیکار است یا حوصله ندارد و یا غمگین است، به جای انجام کارهای اساسی خود به فضای مجازی پناه می برد. ساعت ها بدون هدف در نرم

افزارها و سایت ها وقت خود را هدر می دهد و در نهایت نه تنها حالش خوب نمی شود بلکه کسل تر می شود. بنابراین بسیار مهم است که واقعاً هدف فرد از فعالیت در فضای مجازی مشخص شود.

دوم. توانایی تفکر نقاد: فرد نباید هر چیزی را که در فضای مجازی می بیند و می شنود بی حساب و کتاب قبول یا رد کند، بلکه باید ارزیابی و تجربه و تحلیل کند و آن موضوع را بسنجد.

سوم. حفظ حریم ها و رعایت توصیه های دینی: شکستن حریم ها گاهی با توجیهات دینی همراه هستند، اما اصل و اساسی ندارند و دین مبین اسلام، تذکرات و قواعدی دارد که بر مبنای آن هم می شود امروزی زندگی کرد و هم مومنانه و با حفظ حریم ها روابط گرم و صمیمی داشت. قواعد دینی اسلام، بر مبنای فطرت ماست و در جزئیات زندگی ما هم نکات قابل توجهی دارد که باید مطلع شویم و آن را به کار ببندیم.

چهارم. اولویت بر حفظ خانواده: امروزه شکل رابطه ها تغییر کرده و تلفن و پیامک-چه نوشتاری و چه تصویری-جایگزین دیدارها شده است. خانواده ها دیگر این خلاء را احساس نمی کنند که ساعتی مشترک را دور هم جمع شوند و با هم درباره ی مسائل مختلف گفت و گو کنند.

پدر و مادرها باید الگوی مناسبی در ارتباطات داشته باشند. خود را مقید به زمان و برنامه شخصی برای گفت و گو در منزل بدانند و با فرزندان پیرامون مسائل مختلف روز و غیره صحبت کنند. تقویت ارتباط عاطفی بین اعضای خانواده برای تقویت مهارت گفت و گو اهمیت دارد. والدین در این زمینه باید مطالعه لازم را داشته باشند، با نیازهای روانی فرزندان آشنا شوند و با حرف زدن به دنیای آنها نزدیک شوند.

فهرست منابع

۱. قرآن کریم

۲. بیچرانلو، عبدالله؛ صلواتیان، سیاوش؛ لاجوردی، آذیتا؛ "بازنمود سبک زندگی زنان جوان ایرانی در اینستاگرام"، فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، شماره ۵۶، ۱۳۹۸ ه.ش.
۳. احمدی، علی؛ عسگرزاده، محسن؛ "نشانه شناسی سبک زندگی تجمل گرایانه در صفحات اینستاگرامی اینفلوئنسرهای ایرانی"، فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، شماره ۶۰، ۱۳۹۹ ه.ش.
۴. اسدزاده شهیر، حسن؛ روشندل اربطانی، طاهر؛ سعدی پور، اسماعیل؛ نصراللهی کاسمانی، اکبر؛ "تبیین فرهنگ هواداری مجازی در شبکه اجتماعی اینستاگرام: دلایل و زمینه ها (مورد مطالعه: هواداران سلبریتی ها)"، فصلنامه مطالعات میان رشته ای ارتباطات و رسانه، شماره ۳، ۱۴۰۰ ه.ش.
۵. اکبری، فاطمه؛ "زندگی مجازی"، فصلنامه علمی-عمومی سواد از جنس نو، شماره ۵، ۱۴۰۲ ه.ش.
۶. یگانه، محمد؛ "بررسی تاثیر فضای مجازی بر سبک زندگی خانواده"، فصلنامه علمی-عمومی سواد از جنس نو، شماره ۵، ۱۴۰۲ ه.ش.
۷. نیک بخش، بهرام؛ "بررسی شبکه های اجتماعی در فضای مجازی به عنوان یک پدیده اجتماعی نوپدید و تاثیر آن بر کانون خانواده (مطالعه موردی: منطقه هشت شهرستان اهواز)"، فصلنامه علمی-ترویجی جامعه، فرهنگ و رسانه، شماره ۲۷، ۱۳۹۷ ه.ش.
۸. غنی زاده، مصطفی؛ صدیقی اورعی، غلامرضا، "تفاوت نمایش "خود" در زندگی معمولی و زندگی اینستاگرامی"، فصلنامه مطالعات فرهنگی و ارتباطات، شماره ۱، ۱۴۰۲ ه.ش.
۹. حیدری، حسین؛ "مطالعه جامعه شناختی تاثیر شبکه های اجتماعی مجازی بر روابط بین زوجین (مطالعه موردی: شهر تهران)"، شماره ۲، ۱۳۹۹ ه.ش.
۱۰. رضی پور، پرنیا؛ "تحلیل آسیب ها و مخاطره های رسانه اجتماعی اینستاگرام"، فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، شماره ۱، ۱۴۰۲ ه.ش.

۱۱. مشایخ، فرحناز؛ حاجی زاده، هانیه؛ "فرصت ها و آسیب های فضای مجازی"، فصلنامه علمی تخصصی انگاره های نو در تحقیقات آموزشی، شماره ۲، ۱۴۰۲ ه.ش.

۱۲. کریمی، بهزاد؛ دلاور، علی؛ فرهنگی، علی اکبر؛ "اینستاگرام: شیوه جدید دیدن و دیده شدن و پیامدهای آن"، شماره ۱، ۱۴۰۰ ه.ش.